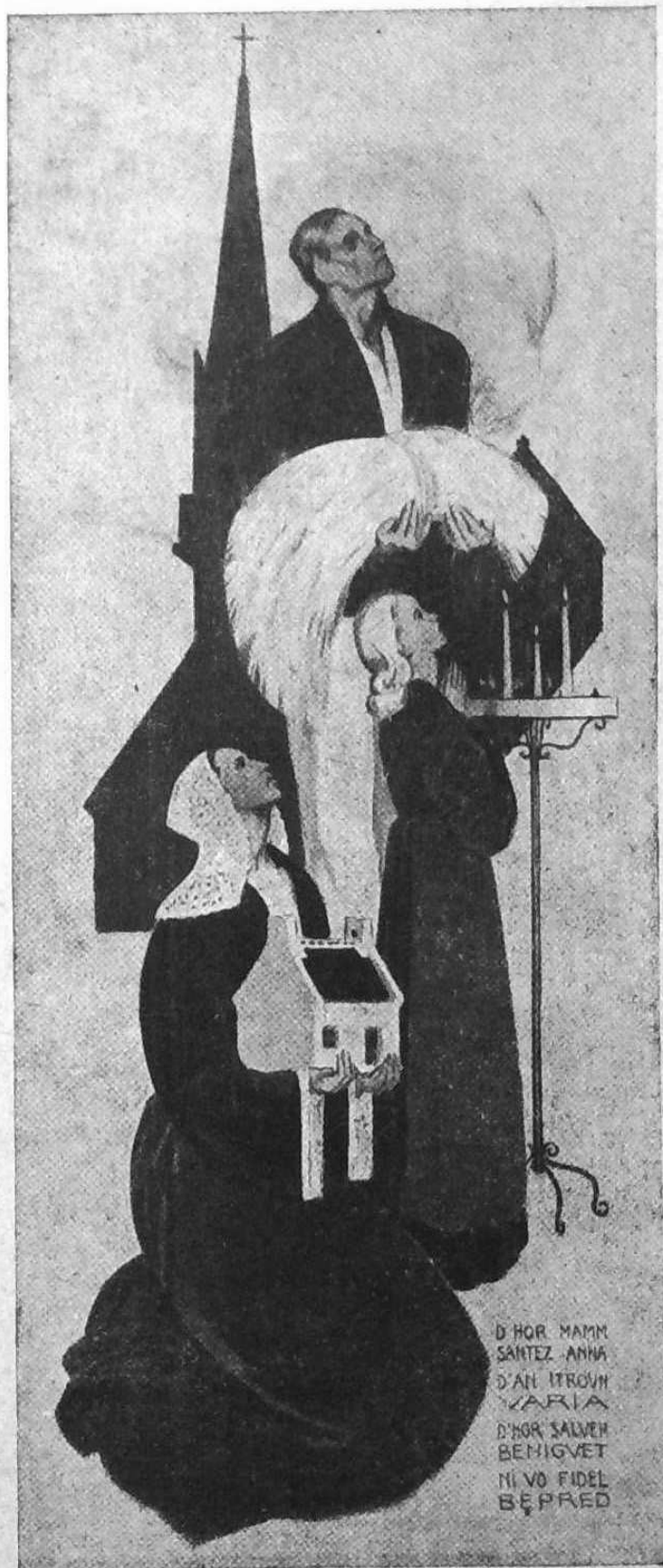


FEIZ HA BREIZ

Rannad Mizek ar Vretoned



An daolenn-man
a weled e Chapel
Breiz
e Diskouezadeg
Paris hag a werk
Devosion
eun Tiad-tud
diwar ar mêz :

An tad a ginnig
da Zoue e ed ;

Ar verc'h
he glanded ;

Ar vamm
he ziegez.

(Kliched « Bretagne »)



KERZU 1937

Feiz ha Breiz

Renet gant an Aotrou PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz 13 lur. — Frans ha broiou stag outi 15 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro 20 lur
Koumananchou a enor 20 lur

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINISTRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

Evit ar vugale :  6 gwenneg hepken

TAOLENNOU EUS ISTAR HOR BREIZ

Skrivet gand Edmond Boisecq ha skudenn rouet gant Herri Caouissin, a gaver da brena e « Union des Œuvres Bretonnes », Pleiber-Christ, Finistère.

An taolennoù-se a zo moulet, e meur a liou, e giz ar re a hanver e galleg : « Images d'Épinal ».

Talvoudus int da lakât ar Vretoned vihan da anaout istor o bro.

An daolenn, 16 kevrenn war bep hini, 6 gwenneg ar pezh ha 32 lur ar c'hant.

BRETONED,

MA FELL D'EOC'H ADSEVEL HO PRO, EVEL MA LIVIRIT, HARPIT « FEIZ HA BREIZ » HA « FEIZ HA BREIZ AR VUGALE » HA KEMERIT SKOUER WAR UNAN EUS HOL LENNERIEN VAT A SKRIVE, N'EUS KET PELL : « ME, NE 'M EUS KET EUR GWENNEG DA REI D'AR GALLEG ! »

72^{vet} BLOAVEZ — N^o 12

MIZ KERZU 1937

FEIZ HA BREIZ

Eun dizro war ar bloaz 1937

Ar bloaz 1937 a zo bet eur bloavez a dalvoudegez evid ar Vretoned.

Gouelioù milvet bloaz adsavidigez Breiz o deus fuilhet eur sklerder vras war amzer dremenet hor bro ; laket o deus ar re a nac'h he gwirioù hag a gred eo maronik da skrignal o dent, gand ar gounnar, met laket o deus, ivez, ar re her c'har da dridal gand al levezeg hag ar fizians da welout o sevel, dizale, eun amzer welloc'h eviti, eged an hini vreman.

Rak n'eus ket da lavarout nann ; Breiz, hep kaout c'hoant d'en em zispartia diouz ar Frans, he deus gwir d'en em ren he-unan ; tud gouizieka an Europ, war ar Gwir, en amzer-man, hen anzav, dirak ar bed-holl.

Ha goude ma vefe ken striz an unvaniezh krouet etre Breiz hag ar Frans, er bloaz 1532, hag an unvaniezh krouet etre daou bried gant ger ha gwalnierz ar briedelez, an dra-ze ne dle ket mirout ouz Breiz da gaout he ger da lavarout war an doare da zevel he bugale ha da c'houarn o danvez ; daoust da-ze e vez klevet c'hoaz tud berwelet o youc'hal war ar re a c'houlenn ma c'hello Breiz en em ren adarre he-unan, evel m'her grae, betek brman ez eus seiz ugent vloaz ; war o menno ez int tud

a zoare ; m'o laka kentoc'h, avat, e kostezenn an dud a zizurz, rak ne welan ket a zispac'herien gwasoc'h eged ar re a vres gwiriou eur bobl hag an dud lezoher a ya a-du ganto, gand aoun rak o skeud.

Studiadenn an Aotrou Fur, a glozas studiadeg Plougastell (1), a daolo sklerijenn war an hent o deus ezomm heulia ar re holl a venn adsevel Breiz, en he renk kaer a-wechall hag ar gomz a lenned e Paris, edoug an hanv-man, war ar peulvan a oa dirak Ti-Breiz : **NETRA, NA DEN NE VIRO OUZOMP DA GERZOUT WAR DU AR PAL**, a vezo hiviziken komz kement Breizad a spered hag a galon a zo er bed.

Evit tizout ar pal-se kenta tra hon eus da ober eo derc'hel d'hor brezoneg en hon tiegeziou ; ar brezoneg, en ti ; eno eo eman an dalc'h, rak, eur wech c'hoaz, hep brezoneg n'eus Breiz ebet.

D'an 12 a viz du diweza, hor c'henlabourer mat, Herri Caouissin, en devoa an enor da veza digemeret, e Paris, gand an A. Jose Antonio de Aguirre, Rener-meur gouarnamant Euzkadi (2), hag a c'houlennas outan :

— Daoust ha n'ho peus ket a aoun na vefe troet ho pugale, a-eneb ho pro, gand an deskadurez a vezo roet d'ezo, breman, p'ema tud Franco oc'h ober o mistri en Euzkadi ?

— Nann ! eme an Aotrou Aguirre, n'eus ezomm ebet da gaout aoun rag an dra-se, rak e holl diegeziou Euzkadi e vez dispennet, bep pardaez, ar gelennadurez fall a c'hell eur bugel tapout, war an deiz, er mêz eus ar gêr, hag e vez lavaret d'ezan : « Euzkarad out ; da vro eo Euzkadi ha da yez an euskareg ! »

(1) Eul levrig bihan hon eus grêt gand ar studiadenn-se kement a dalvoudegez he deus ; evit e gaout n'eus nemet kas pevar real da Rener « Feiz ha Breiz », Scrignac.

An Aotrou Fur a zo kelenner war ar Gwir etre broiou e skol-veur Paris ha Rener ar skol etre broiou war Brederouriez ar Gwir ha Kevredadouriez ar Reiz.

(2) Euzkadi eo hano nevez Bro-Euzkara, e galleg : Pays Basque. Euzkarad eo hano eun den eus ar vro-se hag an euskareg eo hano yez Euskariz.

En deiz ma vezo ivez dispenne, evelse, e pep tiegez breizat, bep pardaez, gand an tad hag ar vamm hag ar re goz a c'hell beza, en o serr, ar gelennadurez c'haouiat, dizoue ha divreiz, a c'hell eur Breizad bihan tapout, a-gleiz hag a-zehou, ha ma vezo lavaret d'ezan gand e dud : « Breizad out ; n'es ket d'hen ankounac'haat morse ; da vro eo Breiz ha da yez eo ar brezoneg ! » en deiz-se hag en deiz-se hepken, e c'hell an eil Breizad lavaret d'egile, heb aon da fazia :

— Breiz a zo adsavet !

— Ya ! e gvirionez, adsavet eo ! Y.-V. PERROT.



R.S.D.

l'aoenn savet gant P. S. Durivault, er bloaz 1937, en Naoned, war al lec'h ma voe trec'het unnan, da vat, an Normaned gant ar Vretoned, er bloaz 937.

(Kliched « An Oaled »).

EVIT MA VO EURUS AR VUGALE

III

AR FAMILH A DLE KEMEROUT SKOUER DIOUZ AR FAMILH ZANTEL

An eürusted a zired eus ar zantelez hag eur bugel, peurvuia, ne c'hell beza eürus mar ne deo ket santel e gerent. Bolontez Doue eo e ve santel hag evid he zikour da veza santel, e ro d'ezhi da skouer eur familh zispar meurbet, familh an den-Doue. Da bep tad Doue a lavar : bezit tad evel m'eo bet sant Josef. Da bep mamm Doue a gemenn : bezit mamm evel m'eo bet ar Werc'hez. Ouz pep bugel Doue a c'houlenn : bezit bugel evel m'eo bet Jezuz.

SANT JOSEF A ZO SKOUER AN TADOU

Ar Spered Santel e-unan en deus embannet santelez sant Josef oc'h e henvel eun den just (Maze, I, 19) ha sant Yann Krisostom a zispleg ez eo just eun den pa sked ennan en eun doare kaer an holl vertuziou.

Gwella pried ha gwella tad a gaver war an douarman, eo an hini a boagn dalc'hmat, evel sant Josef, da reiza, bepred c'houekoc'h, e youl diouz youl an aotrou Doue.

Sant Josef n'en deus ehanet da zenti ouz Doue : atao eo bet aketus da glask mad ar Werc'hez dinamm, mad ar Mabig Jezuz. Eun nebeut amzer goude ginivelez hor Zalver, eun el, aberz Doue, a zeuas da gemenn da Josef : « Sav, kemer ar bugel hag e vamm ha tec'h d'an Ejipt. » (Maze, II, 13). Hag, eme ar Skritur, « Josef a zavas raktal, a gemeras ar bugel hag e vamm epad an noz hag a en em dennas en Ejipt. »

Gand eun hevelep aked, an tad a familh a dle beza t'er da virout e bried hag e vugale diouz an droug ha d'o dougenn warzu ar mad. Herodez a glaske laza Jezuz ;

nag a dud, evel Herodez, a bleustr da vouga Doue e eneo ar vugale, ha pegen dishenvel int diouz sant Josef, an tadou ne reont ket kement a zo en o galloud evit diwall o re vihan diouz ar c'hompagnuneziou noazus ha diouz ar skoliou dizoue ! O vale evelse war o c'houstians, pebez droug a reont d'ezo o-unan ha d'o bugale !

An el en devoa lavaret da Josef : « Chomit en Ejipt ken na gasin kelou d'eoc'h. » Ha tad mager Jezuz a vevas er vro-ze beteg an deiz ma klevas komzou an el : « Sav, kemer ar bugel hag e vamm ha distro war douarou Israel, rak ar re a glaske ar bugel evid e laza, a zo maro. »

E c'hellit kredi, n'oa ket eun dudi evit sant Josef beva evelse en eur vro estren ; met p'eo gwir ne c'helle mirout ar c'hrouadur nemet o tec'hout eus bro e gavel, ne argilas ket dirag e zevel : n'en devoa aon ebet na rag ar boan na rag an enkreiz. Evel sant Josef, alies an tadou o deus da stourm evit mirout o bugale diouz an droug hag o derc'hel war an hent mat. Evit kelenn o bugale en eur skol gristen hag ober o dever penn da benn, nag a dadou a rank dougenn sammou pounner ha glazus evid o diskoaz ! Enor ha meuleudi d'an tadou mat-se, ne grenont nepred na dirag ar boan, na dirag ar mizou, na zoken dirag an heskinerez, evit rei d'o re vihan eur gelennadurez kristen ! Bale a reont war roudou sant Josef, skouer an tadou kristen.

E heuilh a reont c'hoaz pa zeskont d'o bugale eur vicher, pa zisplegont d'ezo talvoudegez bras al labour. P'oa bihan Jezuz, Josef a gilvizie kalonek evit gounit bara d'e familh. P'oa bras hag en oad da gemerout eur vicher, Jezuz a voe kalvez evel e dad. Eur c'han eus ofis ar Familh zantel a ziskouez d'omp Jezuz o labourat a-unan gant Josef :

- « En eur bleustri war micher izel e dad,
- « Jezuz a jom kuzet hag a gresk en oad ;
- « Ha koumpagnoun dispar ec'h en em ziskouez
« El labour kalvez.
- « Ar c'houezenn, ra c'hlebio va c'horf, emezan,
- « Abarz ma vezo gwalc'het e va gwad glan ;

« *Ra zeuy ar boan-man stag ouz labour kalet*
« *Da zizlea ar bed.* »

Labourat evel Josef ha deski d'e vugale labourat evit silvidigez an dud evel Jezuz, pebez kevridi gær evid eun tad !

Dreist-holl, tadou kristen, hentchit abred ho pugale warzu an iliz evit ma tiskenno enno grasou an nenv. Sant Josef o vont d'an Templ gant Jezuz a zo evidoc'h eur skouer dispar. N'ankounac'hait morse ez eo ho tever brasa ha kenta, rei ho pugale da Zoue ha Doue d'ho pugale. Sellit eta dalc'hmat ouz sant Josef, rak ennan, eme ar Pab bras Leon XIII, « an tadou a famil a gav, evit gwir, eur reolenn skedus meurbet eus an evez ag ar preder a dleont da gaout evit o bugale. »

AR WERC'HEZ VARI A ZO SKOUER AR MAMMOU

Ha Leon XIII a gendalc'h dre ar c'homzou-man : « Ar mammou o deus er Werc'hez santel eur skouer d'udius a garantez, a zoare mat, a zoujans hag a feiz parfet. »

Eur vamm gristen n'he deus ket da veza sebezet o klevout lavarout d'ezi : « Bezit parfet er garantez evel m'eo parfet mamm Jezuz » ; rak holl hon eus an dever da veza ar santela ma c'hellimp, pep hini hervez e stad. Ar Werc'hez a zo parfet e pep giz : an holl vertuziou o deus skedet en he buhez penn da benn en eun doare dispar. Eur skouer da heuilh eo evid an holl. Ar mammou a gav o sellout outi an doare hag an nerz da veza gwirvammou a familh, dre o c'harantez virvidik evid o fried hag o bugale.

Mari he deus eur galon garantek evel ma n'ez eus bet biskoaz ; ker bras eo he c'harantez m'eo hanvet « mamm ar garantez zispar, « mater pulchræ dilectionis ». Gant pebez karantez he deus karet he fried, sant Josef ! Seulvui eo glan eun den, seulvui a garantez a zo evitan, hogen Josef a zo a viskoaz gwerc'h a gorf hag a galon. Ouspenn, seulvui eo glan eun den, seulvui a nerz he deus e garantez, hogen Mari a zo war he fenn ar gurinnenn.

lugernusa a werc'hded a zo bet biskoaz : hi eo rouanez ar gwerc'hez !

Evit karout ervat ho pried hag ho pugale, gwraze ha mammou kristen, poagnit eta da greski santelez ho tud, ha dreist-holl poagnit d'en em zantelaat hoc'h unan, heuilhit gand aked an hent he deus ar Werc'hez Vari digoret dirazoc'h. Gwelit gant peger bras karantez he deus douget he mab Jezuz, he deus e gempennet, e vaget, e wisket, e hentchet, e heuliet, e skoazellet en e boaniou o kemerout perz enno evit silvidigez ar bed, ha kemerit bepred skouer diouti

Plijet e ve ganeomp ive displega d'eoc'h, mammou a familh, pegement eo ret evidoc'h c'hoaz beza santel en ho toareou, beza leun a zoujans hag a feiz evel ar Werc'hez, met kement-se a astennfe re hor pennad-skrid. Talvoudek e ve evidoc'h mirout en ho kerc'hen eul leor presius hag e lenn a vare da vare, Miz Mari an Aotrou Breton, bet advoulet warlene, Ennan e pouezer start, e diou gentel, war deveriou an tadou hag ar mammou (eus ar bajenn 128 d'ar bajenn 138). Digas a ray ar zonz d'eoc'h : evit ma vo eürusted er familh, ez eo ret d'an tad senti bepred ouz Doue, d'ar vamm senti ouz he fried, d'ar vugale senti ouz o zad hag o mamm. Henez eo ar maen m'en deus Doue diazezet ar familh warnan. Ha nag a frouez all, kaer ha talvoudus, a gutuilher el leor-ze ! Dreist pep tra deski a ra d'eomp karout Jezuz, a zo hor skouer d'eomp holl. Evid eur pezig a ugent real e c'hellit kaout al leor mat-se ; her prenit eta ha grit e brena o skriva d'an Aotrou Perrot, person Skrignac. Oc'h e lenn ho pugale a zesko gwelloc'h bale war rondou Jezuz.

JEZUZ A ZO SKOUER AR VUGALE

Da bep mab-den, Jezuz en deus lavaret : « Roet em eus d'eoc'h ar skouer, evit ma rafot an oberou am eus vuanan grêt ! » Konzou d'udius meurbet hag a embann peger bras e c'hell hag e tle pep hini ac'hanomp beza. Met evit sevel ken uhel, e tleomp evel Jezuz en em izelât. Araok ren eun deiz e rouantelez an nenv, e tleomp, er vu-

hez-man servicha Doue hag an nesa. Jezuz evid hor save-tai en deus sentet ouz Doue, e dad, betek mervel evidomp, war ar groaz ; ha ni, d'hon tro, evid en em zave-tei, a die senti ouz Doue hag ouz an dud o deus, eus e berz, da welout warnomp. Dre garantez evidomp, hor Zalver a zo falvezet gantan beva en eur familh ha senti ouz e dad mager, sant Josef, hag ouz e vamm, ar Werc'hez Vari, evit ma teuimp ni ive da zenti ouz hon tad hag ouz hor mamm dre garantez evitan.

« Ar vugale, eme Leon XIII, e kreiz o familhou, a gavo, e Jezuz doujet d'e gerent, eur skouer a zentidigez a ro d'ezo eun Doue; karout a raint meuli, enori hag heulha ar skouer d'uz-se. » Dre ar boan a gemero o zad hag o mamm d'o blenia war an hent a ziskouez d'ezo Jezuz ker sentus, e vezo gellet lavarout eus pep hini eus o bugale ar veuleudi a veze roet d'ezan : « Douja a rae e gerent ; kreski a rae er furnez, en oad hag er c'hras, dirak Doue ha dirak an dud. » (Lukas, II, 51, 52).

Neuze pebez levenez er familh ! Rak, eme ar Skritur Sakr, « ar bugel fur a zo levenez ha gloar e dad hag e vamm. » (Prov. X, 1). Poagnit eta, tadou ha mammou, d'ober d'ho pugale bale war roudou ar bugel Doue evit ma vo levenez hag eürusted en ho ti !

Nebeut a c'heriou hon eus skrivet, diwarbenn an de-ver o deus ar familhou da veza henvel ouz ar Familh zantel evit ma vint eürus er bed-man hag er bed all ; hor menoz, daoust da ze, en devezo, fizians hon eus, e ekleo e meur a galon. Meur a dad a familh a lavaro : « Ya, me a fell d'in beza eun tad santel evel sant Josef hag hentcha bepred va bugale warzu an nenv. » Meur a vamm : « Ya, emezo, me a fell d'in bale war roudou ar Werc'hez evit ma vo eürus va fried ha va bugale. » Meur a grouadur a zal-c'ho en o c'halon ar mennad-man : « Va youl eo beza sentus evel Jezuz, ober bepred youl hon Tad a zo en nenv. »

Hag evit mirout bepred fresk ar mennadou-ze, ra zeuint holl d'en em ouestla d'ar Familh zantel ha da ober bemdez epad grasou ar bedenn savet evid en em lakât dindan he skoazell. « N'eus netra talvoudusoc'h evid ar

zilvidigez d'ar familhou kristen eget skouer ar Familh zantel, eme Leon XIII..... Pedet e kreiz ar familhou. Jezuz, Mari ha Josef a zeuy war o sikour, a vago enno ar garantez, a reizo o gizioù hag a zougennou o izili da heuilh o vertuziou. » Hag evit kreski c'hoaz an devosion d'ar Familh zantel, Leon XIII en deus kemennet gouestla ar familhou d'ar Familh zakr-ze, ha Beneat XV en deus goulennet ober ofis ar Familh zantel dre an holl bed katolik. En eur echui kasomp d'an nenv, evid hor familhou, ar bedenn a lennomp e oferenn ar Familh zantel :

« O Jezuz-Krist, hon Aotrou, C'houi hag ho peus, sentus ouz Mari ha Josef, santeleet buhez ar familh dre vertuziou dispar, grit ma vimp, gant skoazell an eil hag egile anezo, kelennet dre skouerioù ho Familh zantel ha digemeret evid atao en he c'hichen..... » er baradoz.

J.-M. F.

Abarz nemeur e vo displeget an doare da intent ouz korf ar vugale.

Eur beleg mekzikad merzeriet gant dispac'herien e vro

TREDE PENNAD

MIGUEL PRO WAR DACHENN AN HARLU

ER C'HALIFORNI. — An den yaouank, gand e gevredour, a voe digemeret gand menec'h amerikad en o leandi Las Gatos, er C'haliforni, rann-vro eus ar Stadou Unanet stag ouz ar Meksig. Fizians en devoa da c'hellout dizrei hep re hir dale.

Goude beza tremenet eno eur bloaz o studia, ec'h anavezaz n'ez ae ket gwall-gaer an traou en e vro : enni

an dispac'h a oa dirollet gwasoc'h eget biskoaz, adalek gwengolo 1914. Ar vignoniez ne bad ket pell etre Carranza ha Villa : o daou o deus c'hoant da veza mestr bras war ar vro. War ar marc'had, eur jeneral all, Zapata, a glask ive ober e renkou. Ha setu drailh etre an tri damm lanfre euzus.

Skoazellet gand ar jeneral Obregon, Carranza a rolamm da Zapata ha da Villa, hag, abenn kerzu 1916, eman e penn ar vro. Skei a ra war ar veleien, tenna a ra war ar gatoliked, ha koulskoude n'eus nemet 2 war 100 eus ar Veksikaned hag a ve a du gantan !

**

ER SPAGN. — N'oa ket eta da c'hedal evit digeri, er Meksig, eun ti skol da gelenn ar gloer. O veza m'oa re enk an ti en devoa o goudoret e Los Gatos, an Ao. Pro hag ar gloareged all a voe kemennet d'ezo gand o mistri mont d'ar Spagn evit kenderc'hel war o studi.

D'an 21 a vezeven 1915, 16 breur lean a gwitae ar C'haliforni, hag, araok dibenn gouere, e c'hellent kerzout war hentchou ar Spagn. En em gaout a rejont e Granada. An Tad Pro a dlee chom er gêr-man pemp bloaz, evit poella war ar retorig hag ar filosofi. E c'hellomp kredi, ar pemp bloaz-man n'oant ket evid an harluidi bloaveziou hep safar. Ar vuhez, tremenet o tanva bara an estren, a zo bepred pounner, ha pounneroc'h eo c'hoaz pa ouezer eman ar gerent ar vignoned hag ar genvroidi flastret dindan treid dispac'herien, torfetourien dizakr.

An Tad Pro a ankounac'hae e drubuilhou e-unan evit laouenaat e genvreudeur meksikad. E garantez evid an holl a oa bras meurbet. Eur bloavez, e kouezas eur c'hlenved war an hanter eus tud ar skol ; ar c'hlenved a oa spegus, ar pezh ne viras ket ouz Miguel d'en em gin-nig evit mont war dro ar glanvidi, daoust d'ezan da veza blank en e yec'hed. Ar rener a asantas, o klevout komzou c'houek e ziskib. Gand eun nerz-kalon dispar, an den yaouank, epad 15 devez, en em ouestl, noz deiz, da frealzi, da skoazella e vreudeur gwasket gand an droug. D'ezo holl e tiroufenne o zal, dre e gomzou fentus, dre e var-

vailhou plijadurus. Ha koulskoude d'ar mareou-ze, hen e-unan a veze alies brevet gand ar boan stomog. Met e garantez a oa ker birvidik !

Er bloaz 1920 Miguel a echuas e filosofi, hag en defe karet neuze dizrei d'e vro, met enni tan an dispac'h n'oa ket c'hoaz mouget. Mont a eure d'an Amerig ar C'hreiz, evit beza mestr-skol epad daou vloaz. Goude beza kaset da benn e gefridi, en eun doare dispar, e teuas a nevez d'ar Spagn. Aman e chomas betek gwengolo 1924, e Barria, tost da Varselon, e skolach bras San Ignacio.

**

ER BELJIG. — E miz gwengolo 1924, Miguel Pro a ya d'ar Belgig, da Enghien, e ti Tadou Jesuited Bro-C'hall, evid amparailha e ene da reseo gras kaer ar vele-giaj. Beleget e voe, d'an 31 eost 1925. O tont eus an iliz, ar beleg yaouank a welas e genvreudeur bet beleget en e gichen o rei o bennoz d'o c'herent, hag en defe karet gelout ober eveldo ; o sonjal pegen eurus e ve bet da rei e vennoz kenta d'e vamm, an daelou a c'hlebias e zaoulagad, met o tiarbenn raktal e c'hlac'har :

« Beleien omp, emezan, breman... Hag an dra-ze a zo a-walc'h. »

Edoug miz gwengolo, ar veleien nevez a oa fiziet enno meur a labour war dro an eneou. An Tad a yeas warzu e vignoned, ar vengleuzerien. E Charleroi, e tis-kennas ganto betek traon an toul mengleuz hag, en eur zistrei d'ar gêr, e pignas en eur vagoun leun a oberou-rien. Eur mengleuzer, hag a oa o tibri eun tamm, a lavaras evid ober aon d'ezan :

— Aotrou Persoun, emezan, ha gouzout a rit etouez piou oc'h kouezet ?

— Met... E pelec'h 'ta ?

— Ni 'zo sosialisted !

— A ! neuze, e kouezan mat, eme an Tad hep krena ; me ive a zo sosialist.

— Penaos, c'houi ?

— Ya..., Nemet, emezan en eur skrabat e dal, em eus bet atao eun dra oc'h va dieza. Pa hon devezo, en

hon daouarn, holl arc'hant ar re binvidik, penaos en em gemerimp-ni evid hen derc'hel ?

Al labourer n'oar petra da lavarout hag, evid en em denna brao, e komz evelhen d'an Tad :

— Bez' ez eus ive komunisted en hon touez.

— Komunisted? A! nag en em gavan mat! Rak bez' ez oun zoken komunist! Sellit; eun eur eo. O tibri emaoch; mat! Me ive am eus naon; ha ne fell ket ganeoc'h ranna ho pred ganen ?

An oberour, sebezet holl, o welout eur beleg ken dis-tran ha ken dinec'h, a zell ouz e gompagnoned ha ne oar petra ober. Koulskoude e krog adarre da gomz :

— Ha n'ho peus ket aon da bignat aman en hon touez ?

— Aon ? Perak ? Me 'zo bepred armet ?

An oberourien a zell an eil ouz egile estlammet muioc'h mui o welout evelse eur beleg a c'hiz nevez.

Neuze an Tad a denn eus e c'hodel eur grusifi hag oc'h hen diskouez : « Set' aze va benveg-brezel, emezan, gantan n'em eus aon ebet. »

Hag e tisplegas d'ezo pegement e kar Jezuz an oberourien. Er gar genta, eun oberour a ziskennas eus an trêñ, a brenas chokola hag a roas eul lodenn d'an Tad. Araog e gwitaat, holl gwitibunan e stardjont o dourn en e hini.

Eun deiz, edo o tremen ebiou eur gar; d'an ampoent eur bern oberourien a oa o vont da gemerout an trêñ. An Tad a jom da zellout outo, ar vadelez o skedi diouz e zaoulagad. Lavarout a ra d'ar mignon a oa gantan : « Setu aze an eneoù a garan ! »

ER FRANS. — N'eus ket eun den war an douar heb e boan. Evid ar c'hristen gwirion, ar boan a zo eun tenzor prezius : e zikour a ra d'en em zantelaat ha da zavetei e nesa. An Tad Pro en devoa e lod poan da c'houlzav ha meneg a zo bet, a-ziagent, eun nebeut, eus e boaniou spered. Met e gorf ive a oa broudet gand ar c'hlenved.

Kerkent ha ma tigouezas e Barria (1922), en devoa da ziwaska en e stomog poaniou skrijus, ker skrijus ma ranke alies dilezel e studi. E glenved a yae war wasaat. E miz here 1925, e voe kaset d'ar c'hlinik hag ar medisin a zisklerias e oa ret e operi. Ar groaz ne vire ket outan da veza laouen. Lavarout a rae, eun dro, d'e dad kofesour : « N'em eus ket aon rag ar boan gorf ».

Ret e voe d'an Tad Pro chom e klanvdi Bruksel eus miz du 1925 betek meurzh 1926. Eno e voe operet teir gwech. Derc'hent an trede operasion, e vamm a zigasas al lizer-man :

« ...Kosaat a ran..., aon am eus n'am c'havi mui aman, pa zistroi d'ar Meksig; kredi a ran e c'houlenn Doue diganen ar sakrifis da chom hep da welout biken ouz an aoter. »

Da viz c'houevrer, ar vamm a dremenas d'ar bed all, hag ar mab a ginnigas ar c'haonv glac'harus da Zoue evit silvidigez an eneoù.

Eun nebeut amzer goudeze, an Tad Pro a deuas er C'hreizdeiz eus ar Frans war ar Ribl Glaz, evit klask gwelloc'h ar pare. War ar beg douar-man, e reas kalz a vad, o c'hounid eneoù d'ar wirionez.

Met ne deue ket kalz a wellaenn en e yec'hed hag e vistri a varnas ez oa gwelloc'h evitan mont da vro e gavell evit kaout ar pare.

WARZU AR MEKSIG. — Abarz kwitaat ar Frans, an Tad Pro a ya da Lourd da bedi ar Werc'hez. D'eur mignon e skriv : « Ne c'hellan ket lavaret d'eoc'h ar me-noziou a verv hirio em ene; lavaret em eus an oferenn ha grêt eun eur pedennou dirag hor Mamm vat; dibunet em eus va rozera. Breman en em lakan en hent, leun a frealzidigez. »

Da fin mezeven e kemer ar vag e Sant-Nazer.

M. S.

BREIZ

e Diskouezadeg etrevroadel PARIS

D'ar 25 a viz du diweza eo e prennas Diskouezadeg-veur Paris he doriou da vat. Padet e oa bet 185 dervez ; 31.050.000 den a oa bet ouz he gwelet hag en he c'hef e oa kouezet 400.000.000 lur.

Eun dra vras meurbet eo bet eta an Diskouezadeg-se.

En eur ober tro rann-vroioù Bro-C'hall, e weled dirak eun ti eur maen hir kizellet kaer, warnan ar skeudennou-man : eur gwaz hag eur vaouez, stummet kaer, a-zav war eur vag he hano, « Keltia ». An daou zen-se a zigas koun d'eomp eus gouenn nerzus ar Gelted. Tro-dro d'ezo, ar Sent, Tadou ar Vro ; uheloc'h perc'herined ha korollerien hag a-us d'ezo eul labourer-douar, eur pesketaer, hag an tiegez en e bez. War lein ar maen hir-se, an heol keltiek, gand an hano-man a ziskouez d'eomp dirak pe seunt ti emaomp : BREIZ.

En hor Bro eo e tiskennomp o tiskenn ennan.

En eur vont ebarz e lennomp ar gerioù-man skrivet e lizerennou alaouret :

« Breiz ! war gosa douarou kornog ez omp eur ouenn yaouank ato, gant lore'h hon amzer aet e-biou, gant hor feiz en amzer da zont »

« Dal ma treuzer an nor vras, grêt e houarn goveliet, en eur stumm keltiek, gand Brand, e welomp dirazomp boul an Douar, savet gant R. Y. Creston, e priaj Kemper, e ti Henriot. Ar vour-se a ziskouez d'eomp beajou ar Vretoned edoug ar c'hantvejou, an douarou dizoloet ganto hag ar feiz o deus laket da lugerni dre ar bed. Ar vour-se, livet kaer, a ziskouez pegen mat e teuas da wir ar c'homzou-man lavaret gwechall gant santez Katell a Zienna :

« E-lec'h ma tremen an heol, e tremen ar Breizad ! »

*

**

War mogerioù ar zal genta e weler taolennou hag a ro da c'houzout n'eo ket deuet Breiz c'hoaz da veza bro ar c'havellou

goulo : 4.500.000 a vugale he deus. Perziou mat ar Breizad a weler merket war eur roc'h. Kement-se a ro da anaout n'eo ket genaouerien omp evel « Bécassin » ; n'eo ket Breiz kennebeut eur vro baour met pinvidik koulz gand he morioù ha gant he douarou ha zoken gant he douarou koundoun, hag ar re o deus savet an ti-Breiz-se, n'o deus ket bet aon o lavaret e c'hellje Breiz beza eur vro kalz pinvidikoc'h c'hoaz ma vije grêt outi maoc'h a stad eget ne vez.

Petra zonjit eus ar c'homzou-man a skrivas Anatol Ar Bras, hag a lenner war ar mogerioù ?

« Le peuple breton a longtemps fait, au milieu de la « civilisation moderne figure d'arriéré ; son horloge retardait. Il est en train de la mettre aujourd'hui à l'heure. La « vieille », la « pauvre » Bretagne, qu'on a peinte, ignorante, résignée, fataliste, s'est métamorphosée au point d'en paraître méconnaissable. Les vieilles « races qui n'ont pas mésusé de la vie sont les RACES « JEUNES. Les Bretons, sortis maintenant de ce que « l'on a appelé leur rêve millénaire, décidés à l'action, « arrivent frais et neufs, riches de toutes les énergies « que nos aïeux ont thésaurisées pendant des siècles. « Partout les routines anciennes sont victorieusement « battues en brèche. Les cultivateurs guérissent de leur « apathie, les pêcheurs de leur imprévoyance. La terre « du PASSÉ se tourne vers l'AVENIR. »

An eil sal eo hini ar Prederiouriez hag ar Feiz. War daolennou bras, treset en eun doare aes da gompren, e weler Sent Breiz, ar Roue Arzur, Tristan hag Iseult, ar skrivagnerien hag ar Vretoned vrudet : Châteaubriand, Lamennais, Laënnec, hag all..

Pelloc'h e tiskouezer al leorioù, kelaouennou ha kazetennou embannet e brezoneg hag e galleg war Breiz hag he buhez.

« O dôsder an oferennoù, en eur chapel,

« En eur chapel didrous, war mêziou Breiz-Izel. »

... Ar c'homzou-se a deu en hor spered pa ziskennomp e chapel Ti-Breiz, a zo tenval ha sioul evel hor chapelioù koz. Savet eo e giz eur porched gant renkennadou sent, a bep tu, ouz he mogerioù, hag e kreiz, o kinnig d'eomp he Mab, ITRON VARIA VREIZ.

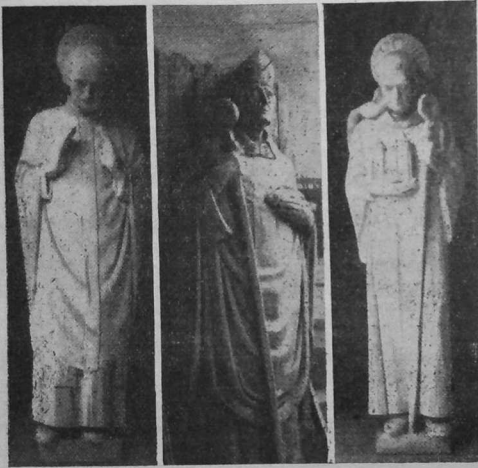
E kerniel ar chapel, taolennou hent ar Groaz Cornelius, gant o stum breizat, a sko an daoulagad hag ar galon.

*

**

E Chapel ti Breiz :

Ar Sent



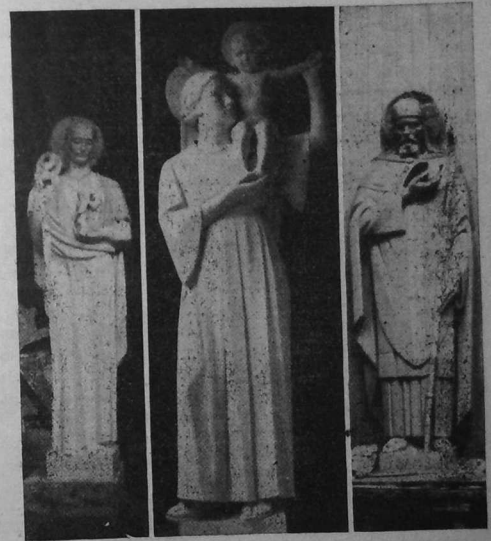
« O Breiz-Izel, o kaera Bro,
« Koat en he c'hreiz, mor en he zro. »

E sal an « Tourism » e weler eun dra eus ar re gaera hag a ra plijadur da gement hini a zo ganet e Breiz, bras ha bihan, koz ha yaouank : Kartenn Breiz Xavier V. Haas, grêt en eun doare souezus meurbet : ouspenn hanoïou ar parrezïou, ar c'hêriou, ar porziou, ar stêriou, ar menezïou hag ar c'hoajou, Xavier V. Haas en deus savet ez-vihan-tre kaera ilizou, kalvariou, ha kestell a zo e Breiz, evel tour Kreisker, iliz ar Folgoat, kalvariou Pleyben ha Plougouven, ilizou-meur Kemper, Landreger, bez-meur Santez-Anna-Wened, kestell Keryann, Josselin; dismantrou abati brudet Landevennec, Palez Parlamant Roazon, ha beteg kêr Is a weler, e goueled ar mor.

Re hïrr e vefe ober hano aman eus kement tra a zo war ar gartenn Vreiz-se ha n'he deus ket he far en Diskouezadeg.

(Klichedou « Bretagne »)

hag Itron Varia Vreiz



Kaera digoll en deus bet Xavier V. Haas, hervez ar pezh en deus lavaret d'in e-unan, e oa gwelet Bretoned divroet o tont da ober eun tamm Tro-Breiz en eur zellet ouz ar gartenn-se a zigase d'ezo sonj eus o Bro gaer.

Fotoïou bras, gant prosionou, ilizou, aochou an Arvor, ha koajou an Argoat, savet gant Creston, Peron ha Boyer a ra eun daolenn dispar er sal-ze. Eun embann eus ar re wella eo evit lakat an estren da zont da Vreiz.

Pelloc'h e weler arreburi nevez flamm, grêt en eun doare breizek. Meur a hini a zo bet souezet ha nec'het zoken o welet eur gambr ha ne oa gwale kloz ebet enni, ha war daol ar zal-debri, asiedi elec'h skudellou ha loaiou ha ne oant ket e... koat.

Tud 'zo hag a gav d'ezo eo red, kaout gweleou kloz evid kambreier ar Vretoned; o-unan avat ne garfent ket mont da gousket enno. Tremenet eo, koulz lavaret, an amzer-se, ha dont a raer, war ar maez, da gaout gweleou all, a zo yac'husoc'h eget gweleou an amzer dremenet.

Met ar pezh a blijed en arrebueri nevez-se, eo ma oant grêt en eun doare breizek memez tra, ha red eo esperout e vezo kavet en amzer da zont arrebueri evelse e meur a di e Breiz.

Sal ar Micheriu a ziskouez d'eomp al labouriou kaer a ra hor micherourien, gwiaderien, goved, kilvizien, brouderien, priacherien, hag all...

*
**

* 1.200.000 Bretons habitant la Bretagne,

« 200.000 émigrés par le monde, parlent notre langue. Nous voulons qu'elle soit enseignée ! »
a lennomp e Sal ar Brezoneg. Aman e verker sklêr hag anât e fell d'eomp e vije desket hor yez er skolioù ha pegement e labouromp war an dachenn-se. Komzou E. Renan, an Ao. Duparc, eskob Kemper, ha Marsel Cachin, a lenner war ar mogeriu, a ziskouez ema an holl Vretoned evid ar brezoneg daoust d'o mennoziou da veza dishenvel a-hent all, war eleiz a draou.

Diskennomp breman e ti VALVOC'H, eun ostaleri e kaver enni da zebri ha da eva. Henvel-beo eo ouz an ostaleriu a zo war hentchou Breiz. Met aman e ti Valvoc'h eo ker ar prejou hag an evachou, siouaz. Dek lur ar voutailhad jistr ! N'eo ket evit netra.

Ma vez dioret an Diskouezadeg a-nevez, er bloaz a zeu, red e vije kaout an tu da werza an traou marc'hadmatoc'h, hag ivez da lakat e penri an ostaleri, eun den all e-lec'h an hini a oa er bloaz-man, ha n'eo nemed eur genaouek a ra goap zoken ouz ar re a gomz brezoneg... Kaset ez eus bet klemm da renerien Ti-Breiz en Diskouezadeg, evid ma vezo pedet ar paotr koz-se da jom er gêr, da vloaz.

Daoust da ze, eun dra gaer eo bet Ti-Breiz. Ha kement hini a vezo bet o welet an Diskouezadeg ne vezo ket evid ankounac'haat an ti-se, savet war lez stêr vras Paris, drapo nevez hor Bro o ficha a-uz e doenn ; an ti-se, e gwirionez, en deus roet tro d'ar bed-holl da anaout talvoudegezh Breiz, ha meuleudi a c'heller da rei da gement hini en deus roet dourn d'e zevel, ha da renka an traou kaer a oa ennan.

Herri CAOUISSIN.

Galv d'ar Gelted

D'al lun 23 a viz eost 1937 ez en em vodas e Plou-gastell eun toullad Brezoneg brogar war ginnig eur c'heltiegour flandrezat, an Ao. Gér. Haes, evit studia a-gevret penaos gwellaat an darempredou etre an holl Gelted. Kin-niget e voe neuze sevel eur gevredigezh sevenadurel keltiek hag e voe karget ar c'helenner Haes da embreger al labour-se.

Savet eo breman ar gevredigezh-se dindan an ano a « Interceltic Cultural Society » (I.C.S.) hag emeur o labourat e pep bro geltiek evit boda enni an dud barrek war ar yezou hag ar sevenaduriou keltiek. Ar gevredigezh en em zalc'ho er-maez eus pep kudem relijiel pe bolitikel, hag a glasko dreist-holl :

1) Kas war-raok studi ar yezou keltiek.

2) Tostaat ar poblou keltiek an eil ouz eben dre o lakaat da anavezout sevenadur hag holl zisplegadennou buhez sevenadurel o breudeur dre ar ouenn.

E berr, klasket e vo eur wech muioc'h, skoulma liammou striz etre ar broioù keltiek dre lakaat Kelted emskiantek ha barrek da genlabourat dalc'hmat e-barz eun hevelep kevredigezh.

Evit-se ar **Gevredigezh Sevenadurel Etregetiek (I.C.S.)** a vezo enni 5 kevrenn da lavarout eo unan evit pep hini eus ar peder bro geltiek vras : Alba, Breiz, Kembre hag Iwerzon, ha unan all evit an nann-Kelted. Bez' e vo 12 ezel oberiant e pep kevrenn hag ouspenn izili gwarezourien ha skora.

O veza m'o deus re-alies ar geltiegourien vrezon koz embannet o labouriou e galleg hep vad ebet evit ar brezoneg ez eo bet divizet etre renerien kevrenn vreizat an I.C.S. e vezo dibabet an izili oberiant e-mesk ar Vrezoneg a oar ar brezoneg unvan hag o deus diskouezet beza tuet da labourat war dachenn ar studioù keltiek dre bleustri evit mat da zeski eur yez keltiek arall.

Ar Gevrenn vreizat, ma 'z eo L. F. Andouard ar segretour anezi, a zo renet gant L. P. Nemo (R. Hemon). A-benn-breman ez eo bet bodet enni eun toulladig brao a Vrezonegerien desket war ar yezou keltiek hag eman war nes staga gant al labour talvoudus dizale.

N'eman ket e sonj paotred an I.C.S., evel just, kemer lec'h pe enebi ouz an dud a stourm keit all 'zo war an dachenn geltiek. O harpa en o labour ne lavaromp ket. Dreist pep tra an I.C.S. a lusk da glokaat al labour ken talvoudus bet graet betek aman gant ar c'hendalc'hiou keltiek hag ar skoliou-meur. Ret eo anzav, avat, e teu diaesoc'h-diaesa evit Breiziz kemer perz er c'hendalc'hiou keltiek gant al lur saoz o kreski bemdez. A-du-arall, keit ha ne vo ket kenteliet ar brezoneg en holl skoliou ha keit ha ma ne c'hello ober netra paotred yaouank desket Breiz-Izel gant o brezoneg ne vo ket heuliet nemeur kenteliou keltiek ar skoliou-meur.

Daoust hag e kendalc'ho ar Vrezoned a savo c'hoant d'ezo deski yezou keltiek tramor da dastournat en denvallijenn ha da goll amzer hep disoc'ha ? Ne gredomp ket ha setu perak e fell d'an dud bodet en I.C.S. labourat en eun doare nevez war dachenn ar studiou keltiek ha skoa-zella an dud a venn mirout ha kas war-raok ar sevenaduriou keltiek.

Kevrenn Vreizat an I.C.S. a c'houlenn eta gant fizians skoazell an holl Vrezoned a vez talvoudegez ar studiou keltiek evit amzer da zont o bro.

Kas al liziri d'ar segretour, an **A. L. F. Andouard**, 16, bali Kruger, Sant-Malo (Breiz-Uhel).



Ar C'heuneutaer

hag an Ankou



Eur c'haez keuneutaer koz, kroummet gant samm e oad,
Tortet c'hoaz gant eur bec'h keuneud troc'het er c'hoad,
A gammejou munut, stronsus ha dibarfet,
En em stleje war-zu e lochennig kuzet.
Ne c'helle mui kerzout gant ar skuizder, ar boan.
Teuler 'ra d'an douar e vec'h keuneud gant doan :
« Joa ebet n'am eus bet aboe ma 'z oun ganet !
« Ken paour ha me, siouaz ! n'eus bet morse kavet.
« Nebeut-tre da zibri, biskoaz diskuiz ebet.
« Soudarded da loja, bugale ha pried,
« Kredourien da bac, ar c'hargou, an aotrou !

« Diouz an dienez-se va zennit, o Ankou »,
 E c'hopas d'ar Maro. Heman 'zired d'ar c'hri :
 — « Na petra 'rin-me d'it evit da frealzi ?
 — « Va skoazellit, mar plij, da samma va hordenn.
 « N'ho talein ket kalz, eun taolig dourn hepken,
 « Hag e c'hellot, Aotrou, monet c'hoaz en ho tro. »

Ar maro 'zo louzou da gement anken 'zo.
 Koulskoude, tud, e lec'h m'emaomp
 Chomomp 'ta keit ha ma c'hellomp.
 Gwell eo d'an den, gray a garo,
 Gouzanv poan eget ar maro.

(Tennet diouz « Mojennoù dibabet La Fontaine, troet
 e gwerzioù brezoneg gont P. D. de Goesbriand, Mon-
 troulez, V. Guilmer, mouler-leorier, 1836 », ha kem-
 pennet ha reizet gant HÆLOG).

Mojenn evit Gouel Nedeleg

JAKOU

Eun den koz ha sec'h, drant ha laouen, tano e
 skouarn ha lemm e deod, setu penaoz edo Jakou an ti-
 all. N'ho pefe ket roet e oad d'ezan, m'ho pefe e welet
 o vont hag o tont eus an ti d'ar park, eus ar park d'an
 ti, e gorn gantan dalc'hmad, en e c'henou, e voned glaz-
 tenval a-dreuz gantan war e benn. Karout a rae klevet
 ha gwelet pep tra ; p'en divije klevet hano eus eun dra
 bennak e ranke gouzout perak ha penaoz.

Kristen mat e oa ive, stag ous hor gizioù koz, hor
 gizioù kristen : yun a rae derc'hent gouel Nedeleg, la-

kat a rae ar re-all d'ober eveltan, an anevaled koulz hag
 an dud.

Klevet en devoa, ha c'houi hoc'h eus ive, e roe aotre
 an Aotrou Doue d'an holl anevaled, da gomz evel tud,
 e-pad nozvez vurzudus Nedeleg, ha Jakou a glaske kaout
 tro da vont er c'hraou, en noz-ze, evit gouzout pe e oa
 gwir pe n'oa ket ; met, morse, n'en devoa gellet ober ar
 pezh a c'hoantae : mont da loja er c'hraou, pe, da vihana,
 en em gaout eno abenn an taol a hanter-noz.

Hogen, er bloavez-ze e oa chomet e-unan er gêr ;
 kaset en devoa an dud d'ar pellgent hag edo eno, aze-
 zet e-kichen an tan, oc'h ober moged gand e vutun, inouet
 o c'headal an eur da zini : « Unneg eur, unneg eur han-
 ter, hanter-noz nemet dek... poent eo loc'h ! » emezan.
 Paka reas peg en eun dro-c'houzoug glan teo, gand aoun
 da baka riou, rak yen e oa an noz ; enaoui a reas goulou,
 hag e yeas er mêz ; digeri a reas dor ar c'hraou-zaout,
 hag e chomas eur pennad da zelaou : daou ejen a oa
 gourvezet war ar c'holo, harp-oc'h-harp ; dihum e oant,
 met n'oa ger ebed ganto ! ha Jakou, droug ennan o veza
 m'oa deuet eno, en aner, e-kreiz an noz, a c'hrosmole di-
 warbenn ar sorc'hennou savet gand e dud koz.

Ermêz edo arru end-eün, pa glevas eun ejen o la-
 varet d'egile, en eur drei e benn da zellet outan :

— Sonet eo hanter-noz, kamalad ?

— Ya, eme egile, komz a c'hellomp eur pennadig !
 Penaoz eman ar yec'hed ganez ?

— Mat-tre avat ! nemed em eus eun naon du ! Va
 c'hof a zo goulo p'e gwir n'hon eus bet tamm ebet d'hor
 c'hoan ! Eur boutegad beterabez a yafe ganen, hag eur
 banne gouelien ouspenn.

— Ha me ive ! rak en envor da c'hinivelez Jezuz eo !
 Ha dalc'homp sonj atao eus an enor en deus bet hon tad-
 koz-koz da c'hellout tomm, gand e alan, treid ha
 daouarn ar Mabig bihan !

— Ya, eme ar c'henta

Jakou ne golle ger ebed eus an diviz ; re a blijadur
 en devoa breman :

— Mat, eme c'hoaz an ejen kenta, n'hon eus ket a

lec'h da glemm ! ar boued a zo mat, ne rankomp ket labourat dreist.

(Lavaret a rankomp e vez laket an ejened ouz an alar, e broiou a zo, e lec'h ar c'hezeg, evel dre aman).

— Siouaz ! eme an eil ejen, abarz nebeud, ni a gavo kerse !

— Ya, paotr ! dies e kavimp mont ac'halen !

— Ha prest e vezimp gwerzet ! met, araok, hon eus eun dever trist da ober ! Kompren a res ?

— Ya, klevet a ran ! Hor mestr, hor mestr paour a rankomp kas d'ar vered !

— Abenn daou dervez e vezo an interamant ; ni a vezo starnet ouz ar c'harr, hon daou, hag hor mestr a vezo astennet, er c'harr, dindan al lins-ganv !

— Ra bardono Doue d'an Anaon ! da deir eur e vezo beziet, dimeurz ; an Aotrou Person n'eman ket er gêr ; an Aotrou Kure e gaso d'ar vered !

— Eun den yac'h evel eur pesk, hag a vezo maro a-raok warc'hoaz d'an noz !

— Keuz hon devezo d'ezan ; eur mestr mat e oa ; ne skoe morse ganeomp, nemet eur banne a re en divije bet.

Ar paour kêz Jakou ne c'hellas ket klevet muioc'h ! Stafuilhet holl, e teuas ermêz eus ar c'hraou, tenval hag izel e benn ; mont a reas, raktal, d'e wele ; met skournet oa, stlakal a reas e zent, ne zonje nemed en Ankou ! pa deuas an dud d'ar gêr, e wreg, e vugale, e vugale-vihan, e c'hellas c'hoaz lavaret d'ezo petra en devoa klevet, met, goude, avat, ne zavas penn ebet ! Goulenn a reas ma vije kerc'het ar beleg, pa deuje an deiz ; diouztu, goude e deir oferenn, e teuas an Aotrou Kure d'e govez, d'e noui, hag ene Jakou goz a nijas d'ar baradoz. Ar wirionez a oa deuet gand an daou ejen ! Ma 'meus eun ali da rei d'eoc'h, na dit ket da zelaou marvailhou ha n'int ket grêt evit ho tioukouarn !

TINTIN ANNA.

(Diwar danevellou an A. de Parscau).



AN DROUG-DENT

Ouspenn kant seurt louzeier en deus va mestr evit terri ar boan-ze ! Merka c'hellan aman pemp pe c'houec'h anezo, d'eoc'h da zibaba an hini a ray ar muia vad d'eoc'h.

I. — Lakit « permanganate de potasse » en dour da deuzi, ha soubit eun tammik ouat ennan da fourra en ho tant fall.

II. — Lakit, en ho skouarn, en tu diouz ar boan, eun tamm ouat soubet en eur c'hemmesk « ether », gwin-êgr ha dour Kologn ; pe c'hoaz, kemmeskit : odivi, holer rouz ha kignen friket, da lakat ouz eun tamm ouat en ho skouarn.

III. — Gwalc'hit ho kenou gand eur banne gwin-êgr, p'ho pezo soubet ennan, ha lezet eur pennad, eun houarn ruz.

IV. — Lakit da virvi, epad eur c'hard-eur, en eur banne gwin-gwenn, eun dournad deliou ilio fresk, hag eun tammik holer rouz ; ha gwalc'hit ho kenou gantan.

V. — Lavarit d'an apotiker kemmesk : 2 c'hramm menthol ha 2 c'hramm kanfr, hag e lakeoc'h, bep hanter-eur, eun nebeud anezan, war eun tamm ouat da stanka toull ho tant klanv.

VI. — Souba ho treid en dour-kibel ; eun dournad holer ennan a ray vad d'eoc'h ive.

Ha ma ne 'za ket ar boan-dent diouzoc'h, gwella hoc'h eus d'ober eo dont da gaout va mestr d'o zenna ha me, e vevel, a zigoro d'eoc'h an nor, buan ha buan.

Paol AR RIOUALLON.

KELEIER AR MIZ

TRAOU DA OBER E MIZ KERZU

— Kas priz koumanant ar bloaz 1938, da Rener « Feiz ha Breiz », C. C. 21.802 Rennes.

— Lakât unan ha n'eo ket koumanantet c'hoaz d'hen ober.

— Lakât, pa c'heller, eun drañk bennak, en tu all da briz ar goumanant, ma vezo gellet kaerfât hag astenn « Feiz ha Breiz ».

— Koumananti ar re vihan da « Feiz ha Breiz ar Vugale », o kas dek lur, evit pep koumanant da Rener « Feiz ha Breiz ar Vugale », C. C. 27.165 Rennes.

KANVOU

Miz du en deus diskaret eleiz eus hor mignoned :

E Cleder, Toussaint MEAR a zo bet beziet d'an deiz kenta a viz du ;

Yvon CADIOU, eus ar Vern, d'ar 6 a viz du ; tad oa d'an A. Cadiou, kelenner e Kastell-Paol,

Mari-Loeiza LEDUC d'ar 7 a viz du.

An A. F.-L. GUILLY, noter e Pleyben, maro d'ar 15 a viz du, d'an oad a 57 vloaz.

An A. Guilly eo a roas an dourn, gant ar muia, da gas en dro gouelioù Bleun-Brug Pleyben a voe ker kaer.

Anaoudek bras e oa war draou e vro ; kemerout a reomp perz e kanv e intañvez hag e vugale.

An A. L. TREUSSIÉ, person Kastell-Paol, maro d'ar 16 a viz du, en e bevar bloaz ha pevar ugent.

Epad ugent vloaz e reas skol e kloerdi bras Kemper ha daou vloaz ha tregont eo bet person e Kastell-Paol.

Dies bras oa kaout eun all gouest da lakât kement a sklerder hag hen, en e gentelioù.

Kevredigez difennourien kristen Breiz a voe krouet e Kastell Keryann, gand an A. Gaston a Gervenguy, en he fenn, er bloavezh m'en em gavas an Aotrou Treussier da zont da berson da Gastell-Paol hag hen eo a fellas d'ezan ma vije hanvet ar gevredigez-se kevredigez ar Bleun-Brug ha nann Kevredigez Feiz ha Breiz, evel m'her goulenne meur a hini.

« Feiz ha Breiz » hag ar Bleun-Brug a gavas ennan atao eur skoazeller eus ar c'henta ; eur beleg oa hag a veze dalc'h mat, war evez, da c'houzout e pelec'h, en e barrez, ha dre ar vro, e oa eur vad bennak da ober ha pa astennas aman, Itron Varia Goatkeo he dourn, e miz mae diweza, ar prof kenta a deuas d'ezi da adsevel he chapel a deuas eus Paris, an eil eus Landivisiau, met an trede a deue eus Kastell-Paol hag a oa hini an A. Treussier.

Evid an holl vad en deus grêt d'ar gloareged bet er skol gantan, da Gastell-Paol ha d'ar vro tro-war-dro, Doue r'her paeo breman.

An A. Y. CAER, person koz Gwinevez-Lokrist, marvet e Keraudren, e parrez Lambazellec, d'ar 26 a viz du ; e gorf, daou zervez goude, a zo bet kaset da vered Plabennec.

Ganet e oa bet e Plabennec, er bloaz 1861, ha beleget er bloaz 1886 ; goude beza bet kure, e Guilan, ha person e Enez Tudy, e voe hanvet da berson e Gwinevez.

Pa voe devet e iliz eno, d'ar 15 a viz mae 1935, e voe ker skoet gand ar gwall zarvoud-se ma roas e zilez, evit mont da di ar veleien goz da Geraudren.

An Ao. Caer a oa eur spered kaer a zen hag eur skrivagner eus ar c'henta.

Sevel a eure ar Pevar Aviel en unan, hag, er bloaz 1906, Ar Gelennadurez kristen, eul leor eus ar re dalvoudusa da lakât etre daouarn ar re a venn kaout sklerijenn war o relijion.

An A. Caer a zo bet unan eus skrivagnerien « Feiz ha Breiz » hag e zaou skrid diweza : Diskenn Ankou, miz mae 1937 hag Ar Mab Foran, miz mezeven 1937, a dalv ar boan o mirout.

KELEIER LAOUEN

Gwilhou **MARC** ha **Loeiza MARC** a zo bet eurejet, e Cleder, d'ar 27 a viz here ; ar plac'h nevez a zo nizez d'an **A. Monot**, person Loc-Eguiner, a deuas d'o eureuji.

Hor c'henvroad karet **L. V. MILL ARDEN**, kannad ar Beun-Brug e Atha Cliath, Iwerzon, en deus ar blijadur da gemenn d'eomp e zimezi gand an dimezell **Bridget MAC MAHON**, eus Newry.

SKOL VREZONEK PARIS

Hor mignon mat **Yann Goulet** hag a zo e penn ar gevredigez « Nevezadur », e Paris, a ro, en e di, kenteliou war gorollou Breiz ; savet en deus ouspenn eur skol vrezonek, digor bep sizun, d'an holl Vretoned ne ouezont ket mat a-walc'h ar brezoneg.

Yvon Berthou eo ar c'helenner hag eur blijadur eo gwelet dirazan eur bern Bretoned hag o deus youl bras da r'hellout komz, lenn ha skriva yez o bro ha n'eo ket bet desket d'ezo, siouaz, na war barlenn o mamm..., nak er skol !

Taolenn Yann IV



YANN IV, Duk Breiz

D'ar zul kenta a viz eost diweza eo bet dizoloet, e Dinarz, dirak eur mor a dud, taolenn gaer **Arzel Beaufiles** hag e weler warni an **Duk Yann IV** o tistrei da Vreiz, d'an 3 a viz eost 1379, e kreiz ar c'han hag ar veuleudi, evit lakât unvaniez etouez ar Vretoned.

Taolenn 1937

KENTELIOU

	Pajenn
War va daoulin evid Breiz-Izel, gant L. B.	1
Ar bloavez kristen, gant Y. G.	4, 37, 70, 101, 135
Skouerien kaer evid merc'hed kaer, gant M. ar Poulpri	8
Eun den yaouank a bed Doue d'e virout diouz an dimezi, gant E. Keryann	13
Kar da Vamm, gant Mabig Arvor	17
Doue a gemer preder ganeomp	33
Ar sikouriou d'ar familhou	41, 86
Goude Bécassine, setu Bécassin, gant Herri Caouissin	44
Kar da dad, gant Mabig Arvor	48
Menoziou santel evit tremen gant frouez amzer ar C'horaz ..	65
Kar da vreudeur ha da c'hearezed, gant Mabig Arvor	78
Ar Barizianed a gendalc'h da ober goap eus ar Vretoned	95
Alleluia	97
Dervezioù diweza ar goanv, gant L. B.	118
I. V. Goatkeo a astenn d'oc'h he dourn, gant Y.-V. Perrot ..	130
Miz mae, Miz Mari, gant M. S.	132
War skouer hon Tadou, gant Y.-V. Perrot	145
Kaloun Zakr Jezuz, gant M. S.	161
Ar gêr, gant Brogarour	169
Mater Patrie	193
Bleuniou kaera an hanv, gant L. B.	202
Ma kouezan maro, gant J.-M. de Urrutia Y Aldama	206
E Lisieux, gant M. S.	228
War an daoulin pa deu an noz, gant L. B.	232
Prezegenn an Aotrou Trehiou, eskop Gwened, edoug oferenn Milvet bloaz Adsavidigez Breiz	257
War Roudou sant Gwenole, gant Y.-V. Perrot	262
War lerc'h an eost, gant L. B.	276
Galvadenn da Yaouankiz kristen ar Méziou, gant L. B.	292
Diwarbenn petra ? gant Tintin Anna	294
Ar re varo a gomz atao, gant Y.-V. Perrot	321
Les Droits et les Devoirs de la France vis-à-vis de la Bretagne, gant Louis Le Fur	337
Distro war ar bloaz 1937	353
Evit ma vo ar vuzale eurus	356

ISTOR

Yez ar Mabig Jezuz	22
Rom, gant J. L'Helgouac'h	24
Penn-Iliz-veur sant Per e Rom, gant J. L'Helgouac'h	75
Bloaveziou trista hor Breiz, gant Y.-V. Perrot	81
Kastell Keryann, gant Tintin Anna	110, 173, 213, 244, 284
Bloaveziou laouena hor Breiz, gant Y.-V. Perrot	113
Plougastel-Daoulas, gant Y. U.	142, 176, 198, 242
Breiz o tiskouez e anaoudegez vat, gant Y.-V. Perrot	235
Eizvet kantved abati 'r Botgwenn	234
Breiz e kaonv	240
Eur beleg meksikad merzeriet gant dispac'herien e vro, gant M. S.	286, 299, 361
Drapo Breiz, gant Y.-V. P.	307
Breiz e Diskouezadeg Paris	366

KANAOUENNOU

Danserien Kervignac	26
Bleuniou Breiz, kan ar Bleun-Brug, gant Y.-V. Perrot	298

BARZONEZIOU

E Berder, Noz peoc'hus, gant J. L'Helgouac'h	23
Dihun, gant J. L.	80
Son ar Gevier, gant Marianna Abgrall	122
Poan rafes d'az élig, gant Glaoda 'r Prat	122
Tad koz da zul, gant Y. Wilhou	123
War va daoulin evit va bro, gant Y.-P. Calloc'h	125
Diskenn Ankou !	151
Ar Mab Foran	165
Al louarn besk, gant Yann Gorrigan	216
Breiz dilezet, gant Yann Gorrigan	275
Ar stur hag ar roenvou, gant Yann Gorrigan	306
Ar c'heneutaer hag an ankou, gant Yeun ar Gô	372

MARVAILHOU

Sant Krepin hag an diaoul, gand an Amiral Laurent	51
Tenzor al laeron-vor, gant Haelog	53, 87, 182, 210, 249, 279
War dachenn ar brezel, gant Filhor sant Erwan	57
Diskennit buan/beteg milin-an-traon, gant Filhor sant Erwan	92
Eun distro laouen, gant Herri Caouissin	105
Goueliou Pask laouen e Roz-ar-Vern	140
Fanch koz an dorgonn, gant Mab an Dig	180
Santez Anna hag an intañvez paour karantezus	203
Jakou, kontadenn Nedeleg	373

Prijant Manac'h, gant A. de Parcevaux	246
An aluzen, gant Dolph ar Mezou	309
Ar breur hag ar c'hoar, gant F. Cadic	312
An anaon o tremen, gand an amiral Laurent	329
Pardonit a greiz ho kalon, gant A. de Parcevaux	331

BLEUN-BRUG

Kenstrivadegou	121, 154
Kenstrivadegou ar violons	209
Reolennoù Bleun-Brug Plougastel	237
Bleun-Brug Plougastel	266
Kenstrivadegou ar prezegerezh, gant G. Cabon	296

KUZULIOU

Kuzulioù ar medisin, gant Paol ar Riouallon	188, 278, 376
Kuzulioù ar geginerezh, gant Lizig	320

HOR C'HENVROIZ AET DA ANAON

Loeiz ar Floc'h, F.-M. Madec, Jakez Riou, an A. Guillevic ..	62
An A. Guilly, an A. Treussier, an A. Caer	377, 378



CAMILLE LE MERCIER D'ERM

en deus skrivet eul leor talvoudus war eur pennad ouz ar brezel 1870 : **ISTOR ARME SOUDARDED BREIZ E CONLIE.** hag a oa anavezet nebeut a-walc'h betek-hen. En e leor G. Le Mercier d'Erm a ziskleri ar wirionez war an Arme-se a oa 75.000 Breizad enni.



**L'Etrange
Aventure
de l'Armée
de Bretagne**

**A zo eul leor
da lenn ar goanv-man.**

20 lur n'eo ken p'her goulenner breman ouz an « Editions de l'Hermine », 36, rue du Casino, Dinard. — C. C. 740 Rennes.
Kaset e vezo ivez evit netra paperou war al leor-se, d'an neb a c'houlenne.



Yec'hed ar Vugale

ar **“ Sirop FERET ”**

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.
Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES,**
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZÉQUEL

**Tenner dent
Loreet gant skol-vedésinerez Paris**

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da 2 eur beteg 6 eur. *Téléphone 0-16*

Denn
Lunedou



Eun hano hepken

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTROULEZ!**...

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl



Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar



Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

Ti POITEL — Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTROULEZ



Ti koz L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — **BREST**

....Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj
eo en HON TI eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

*Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had
eget neus forz pehini all.*

Eun eskompt a **UGENT REAL DRE GANT** a vez roët
e marc'hadourez, ha **DEK DRE GANT** d'ar familhou ni-
verus diwar diskouez o c'hartenn.